

דקדוקי קריאה וטעמים והדרכה לקורא בפרשת בהעלותך בהפטרה ובראשון של שלח

ח ב **בְּהַעֲלֹתְךָ**: העמדה קלה בה"א ובלמ"ד והת"ו בשוא נע, יש לקרא: בה-על-תך

ח ו **הַלֹּוִים**: הלמ"ד בשווא נח לאורך כל הפרק ולאורך כל המקרא כולו

ח יג **וְהַעֲמַדְתָּ**: העמדה קלה בה"א

ח יד **וְהָיוּ לִי**: טעם נסוג אחור לה"א

ח טו עליית שני

וְאַחֲרֵי-כֵן: העמדה קלה באל"ף והח"ת אחריה חטופה ולא בשווא נח

ח יח **וְאַקַח אֶת-הַלֹּוִים**: כך היא ההטעמה הנכונה¹

ח כד **לְצַבָּא**: הב"ת רפויה

ח כה **מִצִּבָּא**: הצד"י בדגש חזק ובשווא נע

ט א עליית שלישי

ט ב **וַיַּעֲשׂוּ**: הוא"ו בשווא נע, וא"ו החיבור בלשון עתיד. **אֶת-הַפֶּסַח**: הפ"א קמוצה על אף

שאינה מוטעמת באחד המפסיקים העיקריים הקיסרים: אתנח או סו"פ

ט ג **וּכְכָל-מִשְׁפָּטָיו**: כ"ף ראשונה בשווא נח למרות הקושי

ט ח **וַאֲשַׁמְטָה**: המ"ם בשווא נע ובמלרע. **מֵה-יִצְיֹוּה**: היר"ד ללא דגש ובשווא נע, כך במדויקים

ט י **כִּי-יְהִי-טָמֵא**: תיבת יְהִי מוקפת ולא במונח. **לִנְפֹשׁ**: הלמ"ד בקמץ, לא בשוא. **וַעֲשֵׂה**

פֶּסַח: טעם נסוג אחור לעי"ן, כן הדבר גם בהמשך פס' יד

ט טו עליית רביעי

כְּמֵרָא-אֵשׁ: יש להקפיד על הפרדת התיבות

ט יז **יִשְׁכֹּן-שָׁם**: הכ"ף בקמץ קטן

ט יט **וּבַהֲאָרֶיךָ**: הב"ת בשווא נח והעמדה קלה בה"א, יש לקרוא וב-ה-אריך

י יא עליית חמישי

י כ **וְעַל-צִבָּא מִטָּה בְּנֵי-גֹד**: היחיד שמוטעם טפחא-מונח-אתנחתא

י כו **בֶּן-עֶכְרָן**: עי"ן בקמץ חטוף (קטן) וכן לעיל

י לד **בְּנִסְעָם**: הנו"ן בקמץ קטן

י לה עליית ששי

קוּמָה: במלרע²

י לו **שׁוּבָה**: במלרע. **רַבְבוֹת**: כאן המקום היחיד בתורה שהב"ת בשוא נע (בכל מקרה לא בחטף!)

בשאר המקומות – בשווא נח

יא א **וַיָּחֹר**: במלעיל. **וְתֹאכַל**: במלעיל

¹ בתוכנת מפעל הכתר בר-אילן: **וְאַקַח אֶת-הַלֹּוִים** בניגוד לרוב ככל המקורות.

² התיבה שלאחריה פותחת באות גרונית (שם אדנות) והיא זו "שמושכת" אליה את ההטעמה של תיבה זו למלרע במקום מלעיל, וכן לגבי שׁוּבָה

יא ד וְהֶאֱסַפְסָף: האל"ף אינה נשמעת

יא ו בְּלִתִּי אֶל-הַמֶּן עֵינֵינוּ: יש להקפיד, כבכל מקום אחר במקרא, על קריאת העי"ן, אחרת זה משנה את המשמעות. כן הדבר גם בפסוק הבא וְעֵינֵנוּ, שאז יש בכך כדי לשוות משמעות הפוכה על פי תורה קדומה ההטעמה צ"ל בְּלִתִּי אֶל-הַמֶּן עֵינֵינוּ

יא ח שָׁטוּ: במלרע, זו הכרעה קשה. אבל נדמה שכן מפורש במנחת שי, אף שמביא את אור תורה המפקפק, אבל גם הוא מוכן "לקבל אם זו קבלה". בחלק מהדפוסים, תלישא נוספת מעל השי"ן לסימון מלעיל. בַּמִּדְכָּה: הדלי"ת בחולם ולא בשורק טַעְמֹו: העי"ן בשווא נח, אין לבטא אותה כאילו היא מנוקדת בפתח או בחטף פתח
יא יא לָמָּה הִרְעָתָ לְעַבְדְּךָ וְלָמָּה לֹא-מָצֵיתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ: תיבת לָמָּה הראשונה מלרע והמ"ם רפויה; השנייה, מלעיל והמ"ם דגושה³.

יא טו אֶת-עֲשָׂה לִי: טעם נסוג אחור לעי"ן. הִרְגֵנִי: הה"א בקמץ קטן

יא יז וִירְדֹתִי וְדִבַּרְתִּי וְאַצְלִיתִי וְשָׁמַתִּי: כולם במלרע!

יא יח וְאֶל-הָעָם תֹּאמַר: כך היא ההטעמה הנכונה⁴

יא כ לְזָרָא: במלרע

יא כד וַיֵּצֵא מֹשֶׁה: תיבת מֹשֶׁה בזקף ולא ברביע

יא כה וַיֵּאָצֵּל: במלעיל האל"ף אינה נשמעת

יא כו הָאֱהָלָה: ההטעמה באל"ף! בעניין זה הרחבנו בעבר⁵

יא כז וַיִּגַּד: במלרע

יא כח מִבְּחִרְיוֹ: הבי"ת בשווא נע. המנקד בפתח משנה משמעות

יא כט הַמִּקְנָא: המ"ם בשווא נע, החטף המופיע בחלק מהדפוסים אינו אלא להורות על הנעת השווא

יא ל עליית שביעי

יא לא וַיִּגַּז שְׁלֹוִים מִן-הַיָּם: יש להקפיד על הפרדת התיבות, בתיבת שְׁלֹוִים השי"ן שמאלית ובפתח ולא שוואית

יב ב הָלֹא גַם-בָּנוּ דִּבֶּר: טעם טפחא בתיבת הָלֹא

יב ו בַּמִּרְאָה: האל"ף קמוצה בניגוד לפסוק ח וּמִרְאָה, שם האל"ף בסגול

יב ח לְדַבֵּר בְּעַבְדִּי בְּמֹשֶׁה: טעם טפחא בתיבת לְדַבֵּר

יב ט וַיִּחַר-אַף: העמדה קלה ביו"ד. וַיִּלָּךְ: במלרע

יב יא תָשֵׁת: במלרע

יב יד מַפְטִיר

יב וְאַבְיָה: בפשטא, לא בקדמא

יב טו עַד-הָאֶסְף: במקף לא במרכא

³ ה'למה' הראשון מחובר בטעם מחבר לאות גרונית שמושכת את הטעם למלרע (השווה י לה-ו), השני מתנהג כמלת לָמָּה רגילה.

⁴ לפי סימנים ואחרים ההטעמה היא וְאֶל-הָעָם תֹּאמַר ברשימות "מאורות-נתן" מצוין שבכא"צ ההטעמה היא וְאֶל-הָעָם תֹּאמַר

⁵ די לציין שאין שום ספר בעולם שמסמן אתנח בלמ"ד! ואין לחוש לגרסתו של "איש מצליח"

הפסרת בהעלתך זכריה ב יד – ד ז:

ב יד רָנִי: הרי"ש בקמץ חטוף (קטן), הטעם בנו"ן מלרע. הַנְּנִי: הנו"ן בשוא נח

ב טו וְשָׁכַנְתִּי: מלרע. וְהָיוּ לִי: טעם נסוג אחור לה"א. וַיִּדְעַתָּה: העי"ן בפתח

ב טז וּבָחַר: אין טעם נסוג אחור

ג ז וְגַם תִּשְׁמַר אֶת-חֻצְרִי: טעם טפחא במילה וְגַם. מְהֻלָּכִים: הה"א והלמ"ד בשוא: הראשון נח (נשמעת כה"א במפיק), והשני נע

ד א פָּאִישׁ אֲשֶׁר-יַעֲזֹר מִשְׁנָתוֹ:

טפחא במילה פָּאִישׁ ובמילה מִשְׁנָתוֹ דגש חזק בשי"ן (מלשון שינה)

ד ב וְגָלָה: במפיק

ד ז חָן חָן: אין פסק בין התיבות

ראשון של שלח:

יג ג רָאִשִׁי: הרי"ש קמוצה

יג ד שְׁנֵי במנחת שבת

יג ח לְמִטָּה אֶפְרָיִם: מוטעם במרכא-טפחא

יג יד בֶּן-וּפָסִי: הוא"ו בקמץ קטן

יג יז שְׁלִישִׁי במנחת שבת

כ הִישָׁבָה: היר"ד בצירי ולא בסגול

אברהם נפח ז"ל ט ב אֶת-הַפֶּסַח בְּמוֹעֲדוֹ:

"הַפֶּסַח" (צורת הפסקה) ולא "הַפֶּסַח". העיקר היה להגיד להם לעשות אותו, ורק דרך אגב לא עכשיו אלא במועדו. אילו היה כתוב "הַפֶּסַח" ההדגשה תהיה רק על "במועדו", במשמעות שהם יודעים לעשות ורק יזהרו לא לעשות במועד לא נכון.

א"ה. אינני בטוח אם הבנתיו נכונה. אני מעתיק את דבריו במקורם וגם על הפסוק הבא.

The form הַפֶּסַח would have implied 'celebrate the Pesach at the correct time'. This is not what is meant – it is simply a reminder to celebrate it, hence the pausal form. As a sort of afterthought, to make it clear that the instruction was not to be carried out immediately, the word בְּמוֹעֲדוֹ (at the **appropriate** time) is added.

ט ג בְּאַרְבַּעָה עָשָׂרִים בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה בֵּין הָעֲרֵפִים תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ בְּמוֹעֲדוֹ

Here (unlike in the previous verse) the word is stressed, **at the correct time.**

תרגום חופשי. כאן בשונה מהפסוק הקודם המלה בְּמוֹעֲדוֹ מודגשת – במועד הנכון. ע"כ.

ולסיכום, לו נכתב הפסח בפסוק הקודם בניקוד סגול היה מתפרש 'לעשות פסח במועד', אך אין זו כוונת המקרא. כוונת המקרא ללמדנו על עצם עשיית הפסח, ואגב הערה במועד הנכון. לכן מנוקד הַפֶּסַח, להפריד מהמלה בְּמוֹעֲדוֹ. ולעומת זאת הפסוק הבא (ט) בא להורות לעשות את הפסח במועד הנכון.

השאלה היא עד כמה נכון להעמיס את כל זה בקמץ של הפסח

יש למשל או בן יגח או בת יגח (שמות כא, לא) שניהם בקמץ (כנראה אחד השפיע על השני), הנכון יהיה להעמיס בקמץ ענינים נוספים? וכן בשאר הקמצים החריגים יורוני רבותי

אליהוא. נפח צודק כמובן. וראה גם בן-דוד עמוד 25. שם מזכיר גם הנה כי-בן יברך גבר ברביע בהעדר עו"י [עולה ויורד] ואתנח.

טעמי תורה. הוא לא מעמיס את זה בקמץ, כי זה עובד הפוך, כיון שתיבת 'הפסח' מהווה הפסק משמעותי, לכן השתנה הניקוד לקמץ.

כאשר אין טפחא בפסוק, המפסיק הגדול מקבל את צורת ההפסק רק אם הוא אכן מהווה הפסק ענייני (השווה: וישם את-מסך הפתח למשכן: שם אינו הופך לקמץ כיון שאין בו כל כך הפסק ענייני).

עניין זה נדון אצלנו בגליון בהעלותך סז [את אברהם נפח ז"ל הכרנו רק בפסח בשנה שאחריה, סח, בכינוס שוחרי הלשון].

ט ב הפסח הפ' קמוצה לא באס"ף ולא בזקף. אבל בפסוק זה אין אתנח ולכן המפסיק הגדול ביותר הוא הטפחא. ויש לציין שההפסק במלה הפסח גדול יותר מאשר התביר במלה ישראל.

אליהוא (הגיגים): ויעשו בני-ישראל את-הפסח במועדו: – טרחא ב'הפסח' והפא קמוצה. לעתים הטעם טרחא משמש קיסר כאשר אין אתנח או זקף בפסוק. לעומת פסוקנו. בהמשך כתוב ולא יכלו לעשות הפסח גם הוא בטרחא. אבל הפא סגולה כי אין הטרחא

אלא טפלה לאתנח. וראה עוד ירמיה יג יג ואת כל-ישבי ירושלים שפרון: למד קמוצה. א"ה: למה לומר כן? יש כאן פסוק קצר שאין מקום בו לקיסר, גם למפסיק בדרגת זקף אין כאן מקום. הטרחא (טיפחא) הוא כיון שהוא לא רק מפסיק אחרון אלא גם טעם אחרון לפני אס"ף. ולענין הקמץ השווה לדברי ר"מ ברויאר (כא"צ והנוסח...) עמ' 42 בענין נקוד "תַרְעָח" בטעם תחתון בעשרת הדיברות. א.ל.

תשובת אליהוא: הוא אשר אמרתי: רק כאשר אין קיסר רגיל (אתנח) יכול הטרחא להתנהג כקיסר.

ואינו דומה לתרעח. הרי תרעח מדמה לתנאף. אין בפסוקנו קמץ בסילוק. א"ה: כדי לעמוד נכונה על כוונת ידידנו אעתיק מדברי הספר על הקמץ של "תַרְעָח": "נראה שכתבי היד קראו כאן קמץ בטיפחא. ניקוד כעין זה מצוי במקומות לא מעטים; שהרי הטיפחא הוא כאן במקום זקף ראשון שבתחום האתנח; והוא מבדיל בין שני משפטים עצמאיים. בכל כגון זה מצוי קמץ בזקף או בטיפחא ואפילו ברביע. זאת ועוד: כאן השפיעה גם הנטייה להשוות את צליליהם של שני המשפטים הסמוכים שהרי בלאו הכי הם דומים ברוב צליליהם: לא תַרְעָח לא תנאף; והשווה כעין זה: או בן יגח או בת יגח (שמות כא, לא) גם שם שני משפטים עצמאיים הדומים ברוב צליליהם, הראשון מסתיים בטיפחא (שאין לפניו זקף) – והשני באתנח". כאן יש מקום הערה, אמנם לפי ה"זאת ועוד" בדברי הר"מ ברויאר, אין כאן מקום לקמץ ועלינו לחפש טעמים אחרים [דוגמת "טרחא משמש קיסר"] אבל בדבריו הראשונים הלא אמר בבירור שבתחום האתנח מצאנו במקומות לא מעטים קמץ אפילו ברביע. ע"כ מגליון סז.

המשך דברי אברהם נפח ז"ל י ב ולמסע את המחנות צורה מוזרה – "למסע" ואחריו "את". מצפים "להסיע". א"ה. יש כאן הפיכת שם עצם לפועל.

י ט וחרעתם

לעשות תרועה, רעש, מהשורש "רוע". לא להתבלבל עם אותה מילה "הרעתם" (בר' מד:ה) משורש "רעע", לעשות רע. [היום בחתונות, עם תופים ורמקולים, מצליחים לעשות שניהם ביחד.]

י כ מֵאֵסָף המקום היחיד בתורה שהשורש אסף מופיע בצורת פֶּעַל. צריך לנחש הפרוש, ויש דעות שונות. **א"ה**. יש כנביאים וכתובים במשמעים שונים. יש גם כבניין פֶּעַל ב'סביל של הקל' או בסביל של פיעל.

ט יג הרב עמרם אייזנשטיין נר"ו וְהָאִישׁ אֲשֶׁר-הוּא טָהוֹר וּבְדָרְךָ לֹא-הָיָה וְחָדָל לַעֲשׂוֹת הַפִּסָּח וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמִּיהָ כִּי קָרְבָן יְיָ לֹא הִקְרִיב בְּמַעַדּוֹ חֲטָאֵי יִשְׂאָה הָאִישׁ הַהוּא: מזה שהפסיק באתנחתא ביונכרתה הנפש החיה מעמיה, מבואר שיכי קרבן השם לא הקריב במועדיו זה לא טעם ליונכרתה, אלא זה ענין אחד עם יחטאו ישא האיש ההוא. והיינו כשיטת רבי בפסחים צג. שמפרש שכוונת הכתוב יאם קרבן השם לא הקריב במועדו [בפסח שני] – חטאו ישא האיש ההוא. **א"ה**. לפי הכלל הידוע שהאתנה חוצה בקטע שאחרי משפט הפתיחה, הרי האתנה במקום הצפוי. והמשך הפסוק אחרי האתנה הוא סיבת עונש ההכרת. כי מתפרש לרבי במובן 'אם'.

ר' עמרם. בנוגע לטענה כי דרך האתנחתא לחצות את הקטע שאחרי משפט הפתיחה – הנה משפט הפתיחה הוא יוהאיש אשר הוא טהור ובדרך לא היה וחדל לעשות הפסח, ועכשיו נדון כיצד יש לחלק את שארית הפסוק, ואם נפרש כפי הפשטות, שכוונת הכתוב שתחילה אמר הכתוב 'יונכרתה הנפש החיה כי קרבן השם לא הקריב במעדיו, ואח"כ כפל הכתוב ואמר 'יחטאו ישא האיש ההוא'. – לכאורה ראוי שהאתנחתא תהיה בילא הקריב במועדיו, ויטעימו כד: וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמִּיהָ כִּי קָרְבָן יְיָ לֹא הִקְרִיב בְּמַעַדּוֹ.

וכל שכן אם נפרש כפירושים האחרים בפסחים צג: שרי נתן סובר שיכי קרבן השם לא הקריב במעדיו הוא טעם לחיוב הכרת, ואילו יחטאו ישא האיש ההוא נדרש למגדף. ורי חנניא בן עקביא סובר שיכי קרבן השם לא הקריב במעדיו הוא המשך לתחילת הפסוק, וזה תוספת תנאי שזה דוקא אם גם בפסח שני לא הקריב במועדו, רק בזה הוא חייב כרת, ויחטאו ישא האיש ההוא גם הוא דורש למגדף. ולשיטתם לכאורה פשוט שאין האתנחתא במקום הראוי, שהרי יכי קרבן השם לא הקריב במועדיו הוא סיום ענין היכרת. בנוגע ליכ"י – אכן זו כוונתי, שלדעת רבי יכ"י הכוונה יאם, וכדפירש"י שם.

יא כז וַיֵּרָץ הַנָּעַר וַיֵּגֶד לְמִשְׁה וַיֹּאמֶר אֶלְדָּד וּמִיָּד מִתְנַבְּאִים בְּמַחְנֶה:

קשה למה הפסיק ביוירץ הנער ויגד למשה ויאמר, והרי עדיין לא נתבאר מה הגיד. ולמה לא הטעימו: וַיֵּרָץ הַנָּעַר וַיֵּגֶד לְמִשְׁה וַיֹּאמֶר אֶלְדָּד וּמִיָּד מִתְנַבְּאִים בְּמַחְנֶה: ונראה דהיינו משום שכשמפסיקים יוירץ הנער ויגד למשה, מובן שזה הולך על הפסוק הקודם, שהגיד למשה שאלדד ומידד מתנבאים. ולא נכתב כאן יאלדד ומידד מתנבאים במחנה אלא לתוספת ביאור.

וכן דרך הטעמים בכל מקום להפסיק הענין כשהוא כבר מובן, לפני תוספת הביאור. ומה שיויאמר מחובר לתחילת הפסוק היינו ככל תיבת 'ויואמר' שדרכה להתחבר לסוף הענין הקודם.

שם לה מִקְבְּרוֹת הַתְּאֵאוֹה נִסְעוּ הָעָם חֲצֵרוֹת וַיְהִי בְּחֲצֵרוֹת:

מזה שהטעמים הפסיקו בימקברות התאווה נסעו העם מבואר שזה שנסעו מקברות התאווה הוא ענין לעצמו, ולפי זה נראה שמש"כ יחצרותי הכוונה כמו ייחננו בחצרותי. ומה שכתוב אח"כ וייחננו בחצרותי אין הכוונה על החנייה, אלא הוסיף לומר שנשתהו בחצרות איזה זמן כדפירש הספורנו, וכע"ז באבן עזרא.

אך בתרגום ביאר 'נסעו העם חצרותי' – 'נטלו עמא לחצרותי'. וכן ביאר באבן עזרא. ועל כן נראה שינסעו העם נמשך למעלה ולמטה, ובתחילה אמר את זה שנסעו מקברות התאווה, ואח"כ אמר שנסיעת העם היתה לחצירות.

יב ה וַיֵּרֶד יְיָ בְּעַמּוּד עָנָן וַיַּעֲמֵד פֶּתַח הָאֵהָל וַיִּקְרָא אֶהֱרֹן וּמִרְיָם וַיֵּצְאוּ שְׁנֵיהֶם:
לכאורה היה ראוי שהאתנחתא תהיה בויקרא אהרן ומרים, שזה סוף מעשה השי"ת. ואח"כ לכתוב את מעשה אהרן ומרים יוצאו שניהם.
ונראה מזה שתחילת הפסוק שאמר וירד השם בעמוד ענן ויעמוד פתח האוהל אינו הכנה לקריאה לאהרן ומרים, אלא זהו לשם גילוי שכינה. ואח"כ אמר שכשירד קרא לאהרן ומרים והם יצאו.

הרב גור אריה צור נר"ץ לעומקו של מקרא
יש ליתן טעם מה ראה הכתוב לפתוח את הפרשה פרשת בהעלתך עם מעשה המנורה והעלאת נרותיה, ולקרוא את כל הפרשה על שם כך בַּהֲעֲלֹתְךָ.
ו"ל שהעלאת השלהבת בנרות המנורה, היא הנותנת כח לכל העליות שבפרשה, של הענן, של עמוד האש, של הנפת הלויים. כענין של "תָּנוּ עֹז לֵאלֹהִים (תהלים סח, לה)", ואשר על כן נסמכת הנפת הלויים להעלאת הנרות, והעלאת הענן להנפת הלויים.
ועוד י"ל על דרך המוסר והאמונה, שניתנה פרשת העלאת הנרות לכל אחד ואחד מישראל לשאוב ממנה התעלות רוחנית, באשר לא לאורה הוא צריך, אלא לעלייתם ולאורם של ישראל, שיתעלו מעל התלונוות ומעל המחלוקות, דרך שבעה רקיעים על ידי שבע הספירות הק', שהם כנגד שבעת הנרות.

ואשר על כן צריך לשם כך את הכהן הגדול המורם מעם, שעליו נאמר נפרקי אבות אביך ה'לל אומר, הוֹי מִתְלַמִּידֵי שֶׁל אֶהְרֹן, אוֹהֵב שְׁלוֹם וְרוֹדֵף שְׁלוֹם אוֹהֵב אֶת הַבְּרִיּוֹת וּמִקְרָבָן לַתּוֹרָה: ואין לד עליה גדולה מזו, ולכן צריך שיהיה הוא, הכהן הגדול, המעלה נרותיה.

ועל דרך הדרש, כמובא במדרש רבה (פ"טו) אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא שָׁאֲנִי צָרִיךְ לָכֶם, אֲלֵא שֶׁתֹּאֲמְרוּ לִי בְּדֶרֶךְ שֶׁהָאֲרֵתִי לָכֶם.

ולעומקו של מקרא, על דרך המשל והנמשל, פָּנֵי הַמְּנוֹלָה הוּא פְּנֵי ה', יֹאֲמְרוּ שִׁבְעַת הַנְּרוֹת, הֵם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַמוֹנֵהִים עַל יְדֵי שִׁבְעַת הָרוּעִים, וְכִיצַד הֵם מֵאִירִים, בַּתְּפִילָתָם. שְׁנֵי אֲדָמִי לְבָבָא נִכְחַ פְּנֵי אֲדָמִי (איכה, ב"ט). זה מה שכתוב אֶל-מוֹל פְּנֵי הַמְּנוֹלָה יֹאֲמְרוּ שִׁבְעַת הַנְּרוֹת.

ועל דרך הצח, ליכא מילתא דלא רמיזי באורייתא. וכן תרמוז המילה בַּהֲעֲלֹתְךָ למשנה בתמיד פ"ג משנה ט': מִי שִׁזְכָּה בְּדִשּׁוֹן הַמְּנוֹרָה, נִכְנָס וּמִצָּא שְׁנֵי נְרוֹת מְזֻרְחִים דּוֹלָקִים, מִדִּשּׁוֹן אֶת הַשָּׂאֵר [חמש מערביים] וּמְנִיחַ אֶת אֵלוֹ [את השניים] דּוֹלָקִין בְּמִקְוָמוֹ. מִצָּאן [את השניים] שִׁכְבוּ, מִדִּשּׁוֹן וְחוֹזֵר וּמְדַלִּיקוֹן מִן הַדּוֹלָקִים, וְאִם אֵין בְּנְרוֹת דּוֹלָקִים, מְדַלִּיקוֹן מִמִּזְבֵּחַ הָעוֹלָה: ובשאר [חמש] הנרות מִצָּאן שִׁכְבוּ אֵינוֹ מְדַלִּיקוֹן עַד הָעֶרֶב:

עַד-יִרְכָּה עַד-פְּרָחָה. פִּירֵשׁ רִש"י כלומר גופה של מנורה כולה וכל התלוי בה: עַד יִרְכָּה. שהוא אבר גדול: עַד פִּרְחָה. שהוא מעשה דק שבה הכל מקשה. ודרך עד לשמש בלשון זה, כמו (שופטים טו, ה) מְגִדִּישׁ וְעַד קָמָה וְעַד כָּרֵס זֵית. עכ"ל.
ולעומקו של מקרא יאמר, כי לא בְּכַדִּי הֵבִיא רִש"י פסוק זה כראייה לדבר, שלשון עַד פִּירוּשׁוֹ הוּא כוֹלֵל הַכֹּל. שכן נכללו בו ברמז כל כלי הקדש, המנורה, מזבח הזהב והשולחן. שכן מְגִדִּישׁ יורה על מזבח הזהב שעל גגו הקטורת צבורה וגדושה בגחליה כגדיש, וְעַד קָמָה יורה על השולחן שבו לחם הפנים העשוי מן הקמה, וְעַד כָּרֵס זֵית. היא המנורה שהעלה נרותיה בשמן זית זך כתית למאור.

ח, יט וַתִּתֵּן אֶת הַלְוִיִּם נְתֻנִים לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲבֹד אֶת עֲבֹדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֵהָל מוֹעֵד וּלְכַפֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִהְיֶה בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל נֶגֶף בְּגֹשֶׁת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל הַקֹּדֶשׁ

פירש רש"י בשם המדרש רבה, שמתוך חיבתו כפלן חמש פעמים בפסוק אחד כנגד חמישה חומשי תורה. ועל דרך הצח יש לומר שעל כן מזכירים את ישראל חמש פעמים [או כל אחד כמנהגו⁶] לפני תפילת שמונה עשרה, כדי לעורר חיבתם לפני בוראם: צור ישראל קומה בעזרת ישראל ופדה כנאמך יהודה וישראל ונאמר: גאלנו ה' עבדות שמו קדוש ישראל (ושעיהו מז, ד) ברוך אתה ה' גאל ישראל. להזכיר חיבתו של ישראל שהם נוטריקון: יש ששים רבוא אותיות לתורה⁷, עוד בטרם יפתחו שערי תפילה.

וכן יש לבאר מאמר חז"ל בפרשת חיי שרה, (כד, מב') והביאו רש"י שם, יפה שיחתו של עבדי אבות לפני המקום מתורתן של בנים ופשט הדברים ששיחתו של אליעזר הנכפלת בתורה יפה מתורתן של בנים הנכתבת רק ברמזים. ולעומקו של מקרא אפשר לומר ולדרוש את אות היחס מ לא במובן של יותר מ- אלא במובן של מתוך.

וכה תידרש: יפה שיחתו של עבדי אבות מתוך תורתן של בנים. עבדי אבות הוא האדם העובד בתפילה, ויפה שיחתו לפני המקום כשהוא מתפלל מתוך לימוד התורה הק'. שהעובד בתפילה הוא כעבד, והלומד תורה הוא כבן. ותפילת העבד יפה כשהיא באה מתוך כח התורה של היותו בן. יפה שיחתו של עבדי אבות לפני המקום מתוך תורתן של בנים. **ע"כ מבחר מדברי הרב גור אריה צור נר"ו**

תן לחכם ויחכם-עוד

אנא שלחו את הערותיכם!

הכתובת למשלוח: eliyahule@gmail.com

הערות מתקבלות גם באנגלית.

הודעה מאתר "לדעת" כאן תוכלו להוריד גליונות פרשת השבוע מדי שבוע (גם גליוננו מופיע

שם): <http://www.ladaat.info/qilyonot.aspx>

מאמרנו מופיע **ונשמר** באוצר החכמה בפורום דקדוק ומסורה

<http://forum.otzar.org/forums/viewtopic.php?f=45&t=10317&p=272195#p272195>

מאמרנו מופיע **ונשמר** באתר דרשו <http://www.dirshu.co.il/?p=140390>

אם אתה מתעניין

בהגשים הלשוניים של התורה

(לשון המקרא, המשנה, התלמוד וכו')

אתה מוזמן להרשם (בחנם)

לקבלת דוא"ל בעושים לשוניים

בכתובת: info@maanelashon.org

☺ בוא להחכים את עצמך ואת שאר המכתבים ☺

⁶ **א"ה.** במנהג אשכנז-מערב המובהק אין אומרים את הפסוק גאלנו.

⁷ **א"ה.** הדברים אינם נכונים בפשוטם. מספר האותיות בספרי התורה הוא כמחצית מזה.